

Політична культура та ідеологія

УДК 321:37.014.5:355.02

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.16752189>

Військова агресія РФ проти України як етап реалізації кремлівської концепції СРСР 2.0

Ястребова Віра Андріївна

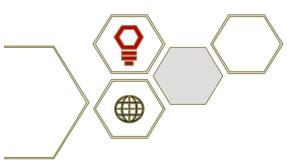
доктор філософії з політичних наук,
директор ГО «Східна правозахисна група»,

<https://orcid.org/0000-0002-0757-2090>

Прийнято: 20.07.2025 | Опубліковано: 01.08.2025

***Анотація.** У статті аналізується повномасштабна військова агресія Російської Федерації проти України як ключовий етап реалізації кремлівської концепції «СРСР 2.0» — неоімперського проєкту, спрямованого на відтворення впливу, архітектури влади та ідеологічних моделей Радянського Союзу в оновленому форматі. Центральним елементом цієї концепції є знищення суверенітету пострадянських держав, передусім України, та примусове повернення їх до сфери російського контролю. Диктатор РФ Володимир Путін неодноразово називав розпад СРСР «найбільшою геополітичною катастрофою ХХ століття», чим відкрито артикулював реванистський курс Кремля.*

Особливу увагу приділено політичним та правовим механізмам реалізації цього стратегічного задуму, зокрема створенню у 1999 році наддержавного утворення — Союзної держави Росії та Білорусі. Саме цей проєкт став інституційною основою для поступового збирання колишнього радянського простору під егідою Москви. У всіх військових конфліктах, інспірованих Росією на пострадянському просторі, Кремль послідовно насаджував ідеологічні

наративи про відновлення радянської ідентичності. Йдеться, зокрема, про тимчасово окуповані території Грузії — Абхазію та Південну Осетію, Придністров'я в Молдові, а також тимчасово окуповані території Луганської та Донецької областей України.

Після початку повномасштабного вторгнення в Україну в 2022 році, риторика російських політиків, ідеологів та державних діячів стала ще більш відвертою: на офіційному рівні почали лунаати заяви про необхідність «відтворення СРСР» у новій формі. Кульмінацією цього ідеологічного і політичного процесу стало підписання у вересні 2022 року документів про анексію тимчасово окупованих територій Донецької, Луганської, Запорізької та Херсонської областей України. У відповідних документах йдеться не лише про приєднання цих територій до складу Російської Федерації, але й про їх входження до Союзної держави Росії та Білорусі. У статті доводиться, що війна проти України є не одиничним актом агресії, а системною реалізацією довгострокової стратегії Кремля з ревізії післярадянського простору та побудови нового неоімперського проєкту.

Ключові слова: *Російська агресія, СРСР 2.0, Союзна держава, Неоімперіалізм, Пострадянський простір, Тимчасово окуповані території, Ідеологічна експансія, Анексія, Ревізіонізм, Гібридна війна.*

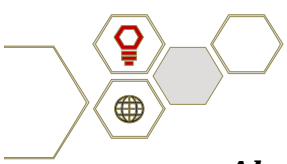
The Russian Federation's Military Aggression Against Ukraine as a Stage in the Implementation of the Kremlin's USSR 2.0 Concept

Vira Iastrebova

PhD in Political Science,

Director of the NGO “Eastern Human Rights Group”,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0757-2090>

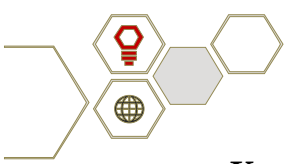

Abstract. *This article analyzes the full-scale military aggression of the Russian Federation against Ukraine as a key stage in the implementation of the Kremlin’s “USSR 2.0” concept — a neo-imperial project aimed at restoring the influence, power structure, and ideological models of the former Soviet Union in a modernized form. A central component of this concept is the destruction of the sovereignty of post-Soviet states, primarily Ukraine, and their forced reintegration into Russia’s sphere of control. Russian dictator Vladimir Putin has repeatedly referred to the collapse of the USSR as “the greatest geopolitical catastrophe of the 20th century,” thus openly articulating the Kremlin’s revanchist political course.*

Special attention is given to the political and legal mechanisms of this strategy, particularly the creation in 1999 of the supranational entity known as the Union State of Russia and Belarus. This institutional framework has served as a basis for the gradual reassembly of the former Soviet space under Moscow’s leadership. In every military conflict orchestrated by Russia across the post-Soviet region, the Kremlin has consistently imposed ideological narratives aimed at reviving Soviet identity. This includes the temporarily occupied territories of Georgia — Abkhazia and South Ossetia — Transnistria in Moldova, and the temporarily occupied territories of Luhansk and Donetsk regions in Ukraine.

Since the beginning of the full-scale invasion of Ukraine in 2022, the rhetoric of Russian politicians, ideologues, and state figures has become increasingly explicit, with official calls to “recreate the USSR” in a new form. The culmination of this ideological and political trend occurred in September 2022, when the Russian Federation signed documents on the annexation of the temporarily occupied territories of Donetsk, Luhansk, Zaporizhzhia, and Kherson regions of Ukraine. These documents not only proclaimed their inclusion into the Russian Federation but also their integration into the legal framework of the Union State of Russia and Belarus.

The article argues that the war against Ukraine is not an isolated act of aggression, but a systemic implementation of the Kremlin’s long-term strategy to revise the post-Soviet order and construct a new neo-imperial project.

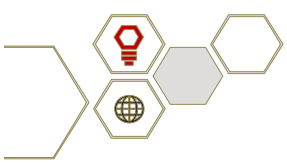

Keywords: *Russian aggression, USSR 2.0, Union State, Neo-imperialism, Post-Soviet space, Temporarily occupied territories, Ideological expansion, Annexation, Revisionism, Hybrid warfare.*

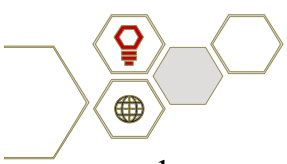
Постановка проблеми. Російська Федерація протягом останніх десятиліть здійснює системні агресивні дії, спрямовані на підриг суверенітету та незалежності країн пострадянського простору. Повномасштабне вторгнення в Україну у 2022 році стало не випадковим або одноразовим актом, а, навпаки, логічним і продуманим етапом реалізації масштабного геополітичного проєкту Кремля. Йдеться про стратегію відтворення у новому форматі радянської імперії — так званого «СРСР 2.0», який передбачає повернення незалежних держав під контроль Москви через військовий тиск, політичне втручання, інформаційно-психологічні операції та ідеологічну експансію. Вже зараз можна спостерігати втілення цього плану через створення Союзної держави Росії та Білорусі (1999), анексію територій України, окупацію частин Грузії, підтримку сепаратистських режимів у Молдові. Окрему загрозу становить Республіка Молдова, яка, залишаючись поза системами колективної безпеки, є потенційною наступною ціллю російського експансіонізму. Агресія проти України, окупація Криму, частин Донецької, Луганської, Запорізької та Херсонської областей, супроводжуються не лише воєнними діями, а й масованими ідеологічними наративами, що апелюють до образу відродженого СРСР. У цій логіці агресія виступає не як мета, а як інструмент досягнення ширшої стратегічної цілі.

Саме тому критично важливим є дослідження ідеологічних основ та реальних геополітичних амбіцій РФ. Їх розуміння дозволяє сформувати дієву систему протидії російським намірам як в Україні, так і на території інших незалежних держав, що перебувають у зоні потенційної небезпеки.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Аналіз наукових джерел свідчить про зростаючу увагу до тематики Союзної держави Російської Федерації та Республіки Білорусь у вітчизняному та зарубіжному академічному середовищі. У працях українських та західних дослідників розглядаються різні

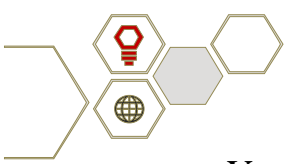
аспекти цього наддержавного утворення: від політико-правових механізмів інтеграції до загроз суверенітету, військової координації та ідеологічної взаємодії. Водночас жодне з проаналізованих досліджень не зосереджується безпосередньо на розгляді повномасштабної військової агресії Росії проти України як етапу територіального чи функціонального розширення Союзної держави. Ця важлива ідеологічно-політична зв'язка поки що не отримала належного аналітичного осмислення в науковому дискурсі. Серед українських авторів найбільш ґрунтовно питання сепаратизму, окупації та правових інструментів російського впливу на тимчасово окупованих територіях України досліджував П. Л. Лисянський [1; 2; 3; 4]. У його роботах докладно проаналізовано функціонування квазіреспублік, діяльність окупаційних адміністрацій, системні порушення прав людини та механізми ідеологічного впливу Російської Федерації на захоплені регіони. Водночас, у зазначених дослідженнях розкрито лише первинні засади формування Союзної держави — зокрема через інструменти політичного, військового та гуманітарного тиску РФ. Пряме поєднання теми повномасштабної агресії проти України з концепцією розширення Союзної держави поки що не було предметом окремого наукового аналізу. Яна Полянська у своєму дослідженні підкреслює, що проєкт Союзної держави створює ризики втрати суверенітету для країн, які потенційно можуть бути втягнуті в цю інтеграційну конструкцію [5]. Її аналіз акцентує на ідеологічному впливі Москви та спробах нав'язати формат інтеграції, що суперечить демократичним стандартам. А. О. Рибалкін трактує Союзну державу як модель конфедеративного устрою, в якій держави-учасниці зберігають формальний суверенітет, проте втрачають самостійність у ключових сферах [6]. Комплексне дослідження інтеграції Росії та Білорусі здійснила Лопанчук, яка аналізує політичні, юридичні та ідеологічні аспекти процесу. Вона підкреслює, що в умовах асиметрії сил Союзна держава перетворюється на механізм підпорядкування однієї держави іншій [7]. У міжнародному контексті тема військово-політичної інтеграції в межах Союзної держави досліджується у працях Mirosław Banasik та Andrzej Wilk. Перший з них зосереджується на

формуванні єдиного оборонного простору, координації навчань і створенні інституцій взаємодії в сфері безпеки [8]. Wilk у своїх аналітичних звітах акцентує на тому, що Білорусь дедалі більше втрачає стратегічну автономію, а Союзна держава може бути використана як інструмент реалізації зовнішньої агресії РФ — зокрема, проти України [9]. Таким чином, попри наявність значного масиву публікацій, досі відсутні комплексні дослідження, які б безпосередньо трактували військову агресію РФ проти України як складову реалізації концепції Союзної держави в її розширеному форматі. Наявні праці розкривають вихідні ідеологічні, правові та військово-інституційні засади, проте не пов'язують їх із практикою анексії українських територій у 2022 році та спробою інкорпорації цих регіонів у союзний простір. Саме тому це дослідження покликане заповнити існуючу аналітичну прогалину, поєднуючи тематику сучасної агресії з концептом «СРСР 2.0» як проєкцією через механізми Союзної держави.

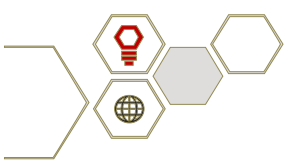
Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

Незважаючи на наявність значної кількості публікацій, присвячених аналізу інтеграційних процесів між Російською Федерацією та Республікою Білорусь, функціонуванню Союзної держави та гібридній агресії РФ на пострадянському просторі, у науковій літературі досі відсутнє комплексне бачення, яке б інтегрувало ці явища у межах єдиної стратегічної парадигми. Зокрема, майже повністю проігнорованим лишається зв'язок між реалізацією проєкту Союзної держави та повномасштабною військовою агресією Російської Федерації проти України у 2022 році. Більшість існуючих досліджень розглядають проєкт Союзної держави як політичну або економічну форму співпраці двох держав, що не виходить за межі білорусько-російських відносин. Водночас офіційні заяви керівництва РФ та ідеологічних центрів, анексія українських територій, згадки про їх включення до правового поля Союзної держави, а також відсутність системної реакції міжнародної спільноти на ці інтеграційні дії свідчать про реальну загрозу експансії цієї структури на інші країни пострадянського простору.

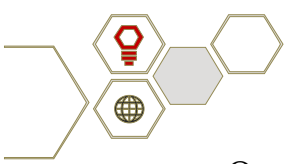
У науковому дискурсі також бракує досліджень, які б розглядали Союзу державу не лише як союз двох держав, а як інструмент зовнішньополітичного тиску та механізм експансії, що слугує політичним прикриттям для відновлення контролю над територіями колишнього СРСР. Залишається слабо опрацьованим і аспект потенційної трансформації окупованих територій України (зокрема Донецької, Луганської, Запорізької та Херсонської областей) у частину цього наддержавного утворення — що безпосередньо пов'язує агресію 2022 року із довгостроковою стратегією розширення. Крім того, недостатньо вивченим залишається потенційний вектор подальшої експансії — зокрема щодо Республіки Молдова, яка є вразливою до російського впливу через наявність замороженого конфлікту в Придністров'ї та слабкий рівень безпекових гарантій. Відсутність належної уваги до цього аспекту з боку наукового співтовариства створює аналітичний вакуум, що потребує заповнення. Заповнення зазначених прогалин є необхідним для формування цілісного розуміння стратегічних намірів Російської Федерації, а також для розробки дієвої системи протидії її експансіоністським проєктам, спрямованим на підрив незалежності пострадянських держав.

Формулювання цілей статті або постановка завдання. Метою цієї статті є проаналізувати повномасштабну військову агресію Російської Федерації проти України як етап реалізації кремлівського геополітичного проєкту, спрямованого на відтворення імперської моделі СРСР у новому форматі, відомому як «СРСР 2.0». У межах дослідження агресія розглядається не як окрема воєнна подія, а як складова багаторічної стратегії, що передбачає підпорядкування пострадянських держав шляхом послідовного розширення Союзної держави Росії та Білорусі. Такий підхід дозволяє оцінювати військові дії проти України в ширшому контексті — як елемент довгострокової політики Москви, що поєднує ідеологічний вплив, правову інтеграцію, воєнну присутність і політичне підпорядкування захоплених територій. У рамках досягнення цієї мети дослідження спрямоване на вивчення процесу формування Союзної держави як інструменту російської зовнішньої політики, зокрема в контексті агресивних дій

проти суверенних держав. Особлива увага приділяється аналізу того, яким чином включення тимчасово окупованих територій України до правового поля Російської Федерації може бути пов'язане з перспективами розширення Союзної держави. Також у полі зору дослідження перебувають потенційні загрози для інших держав регіону, зокрема Республіки Молдова, яка з огляду на відсутність ефективних механізмів колективної безпеки та наявність замороженого конфлікту в Придністров'ї може стати наступним об'єктом експансіоністської політики Росії. Таким чином, стаття спрямована на формування цілісного уявлення про повномасштабне вторгнення в Україну як елемент реалізації більш широкого геополітичного плану Кремля, що передбачає поступове відновлення контролю над пострадянським простором у формі оновленої імперської конструкції під виглядом Союзної держави.

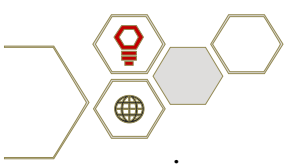
Виклад основного матеріалу дослідження. Ще на початку 2001 року Російська Федерація та Республіка Білорусь офіційно запропонували Україні приєднатися до формату Союзної держави. Ця ініціатива сприймалася як один із перших етапів політичного проєкту відтворення геополітичного впливу Кремля на пострадянському просторі. За задумом Москви, саме Україна мала стати ключовим елементом нового наддержавного утворення з центром у Росії. Проте тодішній Президент України Леонід Кучма публічно виключив можливість приєднання до цього проєкту, чітко окресливши стратегічний курс України на європейську інтеграцію та повноцінне членство в Європейському Союзі [10]. Попри офіційну відмову, Російська Федерація не відмовилася від намірів втягнути Україну в орбіту свого політичного та економічного впливу. Протягом усього періоду незалежності в Україні діяли політичні сили, які відкрито або приховано просували ідеї «слов'янського єднання» та необхідності інтеграції до створюваних Росією наддержавних конструкцій. Їхня риторика включала заклики до відновлення історичної єдності, створення спільного економічного простору, федералізації України як «багатонаціональної держави» та встановлення так званого «нейтрального статусу» — все це вписувалося у кремлівську доктрину поступового демонтажу українського суверенітету.

Окремо слід зазначити Прогресивну соціалістичну партію України під керівництвом Наталії Вітренко, яка ще з 1990-х років системно закликала до створення тристороннього союзу між Україною, Росією та Білоруссю на засадах спільної історико-культурної спадщини [11]. Аналогічні ідеї послідовно підтримували представники Партії регіонів — Вадим Колесніченко, Володимир Олійник, а також колишній прем'єр-міністр Микола Азаров. У своїх публічних заявах вони виступали за поглиблення відносин з РФ і підтримували альтернативні західним інтеграційним моделям форми співпраці з Москвою. Після 2014 року найбільш послідовно проросійський курс в Україні представляла партія «Опозиційна платформа — За життя». Один з її лідерів — Віктор Медведчук — вів системну політичну й інформаційну кампанію з просування ідеї «слов'янського православного простору», федералізації країни та зміни геополітичного вектора на користь Росії [12]. У цьому ж контексті виступали Євген Мураєв, який прямо заявляв про підтримку союзу з РФ [13], та Олег Царьов, який обстоював концепцію «Новоросії» та включення південного сходу України до «єдиного простору з Росією» [14].

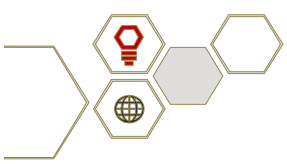
Окрім політичного представництва, Кремль реалізовував так звані «м'які» проекти інтеграції. Зокрема, у першій половині 2000-х років було створено низку єврорегіонів — «Слобожанщина», «Донбас», «Азов» і «Ярославна», які охоплювали прикордонні області України та Росії. Хоча формально йшлося про транскордонне співробітництво, на практиці це були структури політичного і культурного впливу РФ. Вони функціонували як інструменти інтеграції прикордонних українських територій до російського інформаційного, економічного й гуманітарного простору. У створенні та просуванні таких проєктів ключову роль відігравали регіональні осередки Партії регіонів, які координували діяльність з партнерами в Росії, організовували спільні освітні, культурні та медійні ініціативи.

Як доводиться в дисертаційному дослідженні П. Л. Лисянського, єврорегіони фактично стали прихованими майданчиками для розгортання інфраструктури проросійського впливу, що у подальшому трансформувалась у

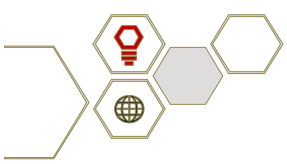
підтримку сепаратистських настроїв і слугувала підґрунтям для гібридної агресії РФ [15]. Таким чином, вже задовго до 2022 року Росія системно вибудовувала механізми політичного впливу в Україні, які мали створити передумови для подальшої реалізації проекту «СРСР 2.0».

Одним із головних механізмів просування проросійських наративів в Україні упродовж 2000-х – початку 2010-х років стала діяльність Фонду «Русский мир» та пов’язаних із ним «Русских центров», які функціонували як культурно-освітні та ідеологічні осередки на території українських вищих навчальних закладів і культурних інституцій. Як доводить П. Л. Лисянський [15], ці структури виконували роль каналів впливу, що були покликані поширювати ідеї «єдиного культурно-цивілізаційного простору», реабілітувати радянську спадщину та делегітимізувати українську державність, особливо в прикордонних регіонах. Фонд «Русский мир» позиціонував себе як інструмент культурної дипломатії РФ, однак у реальності його активність виходила далеко за межі гуманітарних ініціатив. Через фінансування освітніх програм, організацію молодіжних обмінів, видання та розповсюдження пропагандистської літератури, підтримку проросійських громадських організацій фонд створював на території України інфраструктуру ідеологічного впливу. У межах цієї інфраструктури активно діяли «Русские центры», які просували антиукраїнські наративи, ідеї федералізації, концепцію «русского народа» як наднаціональної спільноти, що об’єднує росіян, білорусів та українців, і сприяли поверненню до форм історичної спільноти, подібної до Радянського Союзу. Особливу увагу в дисертаційному дослідженні приділено аналізу впливу цих структур на студентську молодь, педагогів, діячів культури та місцеві еліти. Автор підкреслює, що діяльність «Русских центров» на території вищих навчальних закладів відбувалася з активною підтримкою частини адміністрацій університетів, зокрема в Луганську, Харкові, Сумах, Одесі та інших містах. Через освітні заходи, конференції, видання збірників статей та матеріалів, що підкреслювали «спільну історичну пам’ять», здійснювалася м’яка ідеологічна обробка молоді, закладалася база для майбутніх проросійських рухів і

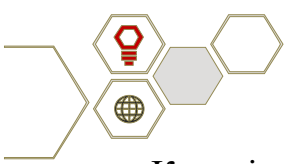
сепаратистських ініціатив. У підсумку, Лисянський доводить, що ці структури не були нейтральними культурними платформами, а діяли як системні агенти впливу, які підривали основи української ідентичності та готували суспільну базу для подальших гібридних та військових операцій РФ, у тому числі на територіях Донецької, Луганської, Херсонської та Запорізької областей.

Паралельно із просуванням проросійських ініціатив в Україні, аналогічні інструменти м'якої сили Російська Федерація застосовувала і в Придністровській Молдовській Республіці (ПМР) — невизнаному квазідержавному утворенні на території Республіки Молдова. Ще в 1998 році в ПМР відбувся консультативний референдум, на якому понад 66 % учасників висловилися за приєднання до Союзної держави Росії та Білорусі, що стало одним із перших зафіксованих публічних проявів бажання інтегруватися в оновлений пострадянський простір під егідою Кремля. У 2006 році у ПМР був проведений черговий референдум, на якому, за офіційними даними, понад 98 % респондентів підтримали незалежність із подальшим приєднанням до Росії [16]. Цей референдум хоча й не був визнаний міжнародною спільнотою, однак чітко продемонстрував високий рівень проросійських настроїв серед місцевого населення. Протягом наступних років керівництво ПМР — зокрема президент Євген Шевчук та пізніше Вадим Красносельський — неодноразово публічно заявляли про прагнення приєднатися до РФ. У 2016 році Шевчук підписав указ про поступове приведення законодавства ПМР у відповідність до законодавства Російської Федерації, що фактично закріпило курс на інтеграцію з РФ. Нове керівництво не лише зберегло цей курс, а й активно використовувало тезу «Росія — це наша доля» як політичне гасло. Кремль протягом усього періоду існування ПМР здійснював системну підтримку цього регіону — від фінансування пенсій та соціальних виплат до постачання газу без прямих розрахунків. Економічна модель ПМР будувалася навколо російських ресурсів, політична структура орієнтувалася на російську модель керованої демократії, а гуманітарна сфера — на поширення російської ідентичності. Освітні програми, культурні обміни, використання російських підручників, трансляція російських ЗМІ та підтримка православних організацій

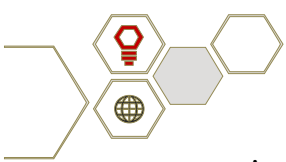
стали важливими елементами м'якої сили РФ на території ПМР. Особливе значення має присутність російських військових підрозділів, які з 1990-х років залишаються на території Придністров'я під виглядом «Оперативної групи російських військ» та миротворців. Таким чином, ПМР перетворилася на структурно залежний анклав, який послідовно рухається в напрямку геополітичного включення до російського простору, з можливим подальшим офіційним входженням до Союзної держави. Регіон став полігоном для відпрацювання сценаріїв гібридного контролю: референдуми, правова гармонізація, гуманітарне поглинання та військова присутність поєднуються у моделі м'якої анексії, що відповідає логіці проєкту «СРСР 2.0». Важливо підкреслити, що така політика РФ щодо ПМР є не ізольованим випадком, а частиною масштабнішої стратегії, спрямованої на реінтеграцію пострадянського простору на умовах Кремля. Після початку реалізації інтеграційних сценаріїв у Придністров'ї та на сході України, Російська Федерація зосередила увагу на поглибленні контролю над Абхазією — тимчасово окупованою територією Грузії. З моменту військового втручання в 2008 році та подальшого визнання «незалежності» Абхазії, Москва послідовно трансформувала цей регіон на майданчик своєї політичної, безпекової та економічної експансії. Фактична інтеграція Абхазії в російський простір відбувалася через низку інструментів: масову паспортизацію, розгортання військових баз, впровадження російського рубля, поглинання банківської системи та контроль над зовнішньоекономічною діяльністю. Поступово регіон став залежним від російських дотацій, військової охорони та інформаційної підтримки.

На тлі війни РФ проти України у 2022 році з новою силою актуалізувалися заяви про потребу референдуму щодо приєднання Абхазії до складу Росії. Зокрема, з подібними ініціативами виступав так званий «радник президента» Ахра Авідзба, що свідчить про координовану інформаційну кампанію з боку Кремля. Також пролунали сигнали про бажання включити Абхазію до Союзної держави РФ та РБ, що підтверджували представники місцевої окупаційної влади. Крім того, у 2022 році представники «парламенту» Абхазії, зокрема Валерій

Кварція, визнавали тиск з боку російських структур, які просували модель глибшої інтеграції. Йшлося не лише про політичну уніфікацію, а й про спільну оборонну, митну та інформаційну політику. В результаті Абхазія втратила навіть залишки самостійності у сфері безпеки — фактичний контроль над її кордонами та оборонною інфраструктурою здійснює РФ. Таким чином, випадок Абхазії демонструє ще одну фазу багаторічної стратегії РФ із поступового збирання пострадянських територій під власну орбіту через моделі «гібридного приєднання», що можуть завершитися їх формальним входженням до союзної або федеральної структури Росії. Після конфлікту в Грузії у 2008 році та поступової ескалації напруженості на пострадянському просторі, Південна Осетія стала однією з ключових територій, де Російська Федерація апробувала сценарії м'якої анексії через механізми інтеграції. Ще на початку 1990-х років у регіоні фіксувалося прагнення до возз'єднання з Росією, що пояснювалося як культурно-етнічною спорідненістю з Північною Осетією, так і ідеологічною орієнтацією на пострадянську імперську модель.

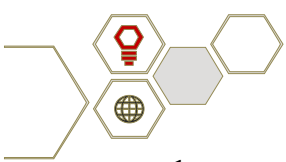
Після війни 2008 року, внаслідок якої Росія фактично взяла під контроль територію Південної Осетії, відбулося поступове формування юридичних і політичних механізмів, спрямованих на глибоку інтеграцію республіки до складу РФ. Керівництво регіону неодноразово публічно заявляло про прагнення приєднатися до Росії. Зокрема, на рівні офіційної риторики звучали пропозиції об'єднання з Північною Осетією в єдину російську адміністративну одиницю, зміна назви республіки для наближення до стандартів суб'єктів РФ, а також ініціативи щодо проведення референдумів про вступ до Російської Федерації. Поряд із цим, Росія реалізувала політику так званої «інтеграції через договірність». Було підписано двосторонні угоди, які передбачали гармонізацію законодавства Південної Осетії із російським, спільне управління кордонами, інтеграцію збройних сил та структурування фінансової системи відповідно до російських стандартів. Відбулося фактичне підпорядкування соціально-економічної інфраструктури Південної Осетії російському бюджету, що суттєво знизило рівень автономності регіону. Особливо показовою є системна культурна

та освітня політика, спрямована на формування «єдиної осетинсько-російської ідентичності». Через шкільні програми, мовну політику, спільні святкування та кадрову інтеграцію російських управлінців до органів влади регіону, поступово витіснялися елементи незалежницького дискурсу.

У 2022–2024 роках активізувалася публічна риторика щодо приєднання до Російської Федерації. Нове політичне керівництво Південної Осетії підтвердило курс на інтеграцію, не відкидаючи ідеї проведення референдуму, коли, за їхніми словами, настане «політично зручний момент». Ухвалені в цей період рішення свідчили про готовність регіону діяти в логіці союзної або федеральної інтеграції. Таким чином, Південна Осетія є класичним прикладом реалізації російської геополітичної стратегії, що полягає в поступовому підпорядкуванні слабких або невизнаних територіальних утворень через політичну лояльність, економічну залежність, правову уніфікацію та символічну інтеграцію. Регіон використовується як модель для подальшого розширення сфери впливу РФ у форматі оновленої наддержавної конструкції — «СРСР 2.0» — з використанням ідеології «русского міра», правової симуляції суверенності та культивування образу захисника «слов'янської єдності».

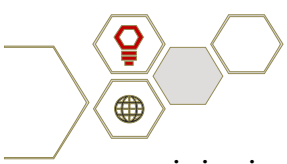
У 2025 році Російська Федерація вперше відкрито заявила про свій намір включити Україну до складу Союзної держави, яку вона формує спільно з Республікою Білорусь. Ця заява стала публічним свідченням трансформації так званої "спеціальної військової операції" у проєкт геополітичної реконструкції пострадянського простору. Один із депутатів Державної думи РФ, генерал-лейтенант у відставці та член комітету з оборони, прямо зазначив, що ключова мета військових дій — не лише територіальне захоплення чи «захист російськомовних», а створення єдиної наддержавної конструкції у складі Росії, України та Білорусі. У своїх публічних заявах представник російського парламенту наголосив, що «справжньою перемогою» стане лише об'єднання трьох країн у форматі союзної держави. Для легітимації такої мети він використовував традиційну кремлівську риторику про «єдиний народ», «спільну історію» Києва, князя Володимира та Ярослава Мудрого. Це вкладається у давно

сформовану ідеологему, що заперечує українську суб'єктність і розглядає її як «історичну частину Росії». Ці меседжі свідчать про зміну парадигми: якщо раніше Росія вдавалася до прихованих форм впливу — м'якої сили, економічної інтеграції, агентів впливу — то тепер йдеться про відкриту спробу реанімації імперського проєкту шляхом повного підпорядкування України. Фактично, в офіційній риториці РФ війна з Україною оголошується не як окрема кампанія, а як етап реалізації масштабного плану зі створення оновленої версії СРСР під контролем Кремля.

Таким чином, відкриті заклики до включення України до Союзної держави підтверджують, що Кремль не відмовився від своєї давньої мети — перетворення України з незалежної держави на складову частину наддержавної структури, де домінує Російська Федерація. Це вимагає від міжнародної спільноти переосмислення природи російської агресії як складової великого реваншистського проєкту.

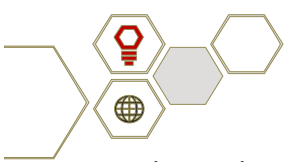
Висновок. Військова агресія Російської Федерації проти України є не випадковим актом насильства, а усвідомленим першим етапом масштабної геополітичної стратегії реваншизму, спрямованої на відтворення контролю над простором колишнього Радянського Союзу та розширення авторитарного впливу Росії на території Східної Європи. Через створення Союзної держави з Республікою Білорусь, політичну підтримку маріонеткових утворень — так званих «ДНР», «ЛНР», Придністров'я, Абхазії, Південної Осетії — Кремль реалізує план формування нової імперської конструкції, де незалежність сусідніх держав розглядається як тимчасове відхилення від історичної «норми». Цей проєкт передбачає не лише пряме військове вторгнення, як у випадку з Україною, але й довготривалі інструменти м'якої сили: політичне підпорядкування, економічне затягування у залежність, інформаційно-пропагандистське зомбування, гібридну дипломатію та ідеологічну дезорієнтацію населення країн-мішеней. Таким чином, Російська Федерація цілеспрямовано руйнує міжнародно-правову архітектуру безпеки, створену після завершення Холодної війни, підриваючи суверенітет та територіальну

цілісність держав, які Москва вважає «історично залежними». Відсутність рішучої міжнародної реакції на попередні етапи цієї агресивної стратегії — у Молдові, Грузії, на сході України — лише заохотила Кремль до подальшої ескалації. Сьогоднішня війна проти України — це не фінал, а проміжна ланка у значно ширшому плані зламу європейського порядку і нав'язування силової «інтеграції» під російським диктатом. Така стратегія є прямою і довготривалою загрозою для всієї європейської безпеки, а також для глобальної стабільності. Єдино можливою відповіддю на цю загрозу має стати не лише воєнна підтримка України, але й системна протидія усім формам російського впливу: від дипломатичної та економічної ізоляції Кремля — до виявлення і знешкодження його агентурних мереж у демократичних державах. Чітке усвідомлення того, що агресія проти України — це лише перша фаза імперської реставрації під новим брендом, має стати наріжним каменем політики стримування російської загрози на рівні всього Євroatлантичного простору.

Список використаних джерел

1. П. Лисянський, Мамонтова Е.В. «Інспірований сепаратизм в Україні як політичне явище та наукова категорія.» *Актуальні проблеми політики. № 70* (2022): С. 49-54.. DOI <https://doi.org/10.32782/app.v70.2022.8>
2. Лисянський, П. Л., В. А. Ястребова. «Вплив РФ на політичні процеси країн пострадянського простору через просування ідеології «руського мира» та політичних агентів впливу (Грузія, Україна, Молдова).» *Регіональні студії* 31 (2022): 106-113. DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6170/2022.31.20>
3. Лисянський, Павло. « ВПЛИВ РЕГІОНАЛЬНОГО СЕПАРАТИЗМУ НА ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ У КРАЇНАХ ПОСТРАДЯНСЬКОГО ПРОСТОРУ.» *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії.* 2022. Випуск 44, с. 210–219 <https://doi.org/10.30970/PPS.2022.44.25>
4. Lysianskyi, P., Iastrebova, V., Mamontova, E., & Salikhov, A. (2024). The impact of externally instigated separatism on the political stability and territorial

integrity of countries. *Revista Jurídica Portucalense*, 599-623.

[https://doi.org/10.34625/issn.2183-2705\(36\)2024.ic-26](https://doi.org/10.34625/issn.2183-2705(36)2024.ic-26)

5. Polyanska, Yana. «СОЮЗНА ДЕРЖАВА РОСІЇ І БІЛОРУСІ»: ІНТЕГРАЦІЯ ЧИ ВТРАТА СУВЕРЕНІТЕТУ?." Монографія. *Рекомендовано до друку вченою радою факультету міжнародних відносин Національного університету «Острозька академія»(протокол № 10 від 18 травня 2022 року)* (2022): 58.

6. А. О. Рибалкін. «ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КОНФЕДЕРАЦІЇ ЯК ФОРМИ ДЕРЖАВНОГО УСТРОЮ.» *The 14 th International scientific and practical conference «ACTUAL PROBLEMS OF SCIENCE AND PRACTICE»(27-28 April, 2020). Stockholm, Sweden 2020. 677 p.. 2020.*

7. Лопанчук, Н. І. «ПРОЦЕС ІНТЕГРАЦІЇ БІЛОРУСІ З РОСІЄЮ В РАМКАХ СОЮЗНОЇ ДЕРЖАВИ.» Науковий журнал: «Наукові записки студентів та аспірантів». Острозька академія. Серія міжнародні відносини. *Редакційна колегія* (2022): 88.

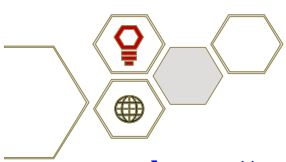
8. Banasik, Mirosław. "The Military Integration of Belarus into the Russian Federation." *Safety & Defense* 8.1 (2022): 8-14. <https://doi.org/10.37105/sd.178>

9. Wilk, Andrzej. "Russias Belarusian army. The practical aspects of Belarus and Russia's military integration." (2021). <https://www.cceol.com/search/gray-literature-detail?id=1283973>

10. Український президент Леонід Кучма відкидає можливість вступу України в Союз Росії і Білорусі і заявляє, що мета України – Європейський Союз. *Радіо Свобода*. Електронний ресурс: URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/876591.html>

11. Учасники мітингу в Криму зажадали союзу України з Росією та Білоруссю. *Уніан*. Електронний ресурс: URL: https://www.unian.ua/crimea/200268-uchasniki-mitingu-v-krimu-zajadali-soyuzu-ukrajini-z-rosieyu-ta-bilorusyyu.html?utm_source=chatgpt.com

12. Зрадник Медведчук написав статтю, в якій закликав Путіна «врятувати українських варварів», - ISW. *Уніан*. Електронний ресурс: URL

<https://www.unian.ua/politics/medvedchuk-napisav-stattyu-v-yakiy-zaklikav-putina-vryatuvati-ukrajinskih-varvariv-isw-12907263.html>

13. Царьов запропонував новоявленим «республікам» злитися у Новоросію - і у Митний союз. Укрінформ. Електронний ресурс: URL https://www.ukrinform.ua/rubric-polytics/1661286-tsarov-zaproponuvav-novoyavlenim-respublikam-zlitisya-u-novorosiyu-i-u-mitniy-soyuz-1937802.html?utm_source=chatgpt.com

14. Сигнал Путіну чи «злив» Кремля? Лондон розкрив план Москви про маріонеткову владу в Києві: як оцінюють ці дані у світі та в Україні. Новий час. Електронний ресурс: URL <https://nv.ua/ukr/ukraine/politics/murayev-ta-prorosiyska-vlada-v-ukrajini-shcho-vidomo-pro-plani-kremlya-podrobici-50210832.html>

15. Лисянський, Павло Леонідович. *Регіональний сепаратизм в Україні: шляхи вирішення та механізми протидії*. Дисертаційне дослідження. НУ «Одеська Юридична Академія» с. 91-93. 2024. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/3a2edc05-98f4-4fb1-b7e5-2039fc6ef3df/content>

16. Придністров'я попросило Росію про визнання. Лівий берег. Електронне видання: URL: https://lb.ua/world/2014/04/16/263399_pridnestrove_poprosilo_rossiyu.html?utm_source=chatgpt.com